

evangelie in Rome te komen en zouden die machtaanbidders en geweld-vereërders niet zeggen: Stumper, wat doe je in de kou? Wat kracht ging er nu uit van een woord!

Paulus heeft goeden moed. Hij schaamt zich het evangelie niet.

Integendeel, het is hem een lust het te mogen verkondigen.

Want het evangelie is een kracht! Een kracht Gods!

Een kracht Gods tot zaligheid, tot redding van alle zondemachten en -krachten.

Voor ieder die het gelooft.

We willen vandaag even nadenken over de kracht van het evangelie.

Het evangelie is de blijde boodschap of de goede tijding.

Het is de boodschap, dat God alzo lief de wereld heeft gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Joh. 3:16.

Het is de verkondiging van Gods grondeloze barmhartigheid over zondaren, die den dood hebben verdiend, maar aan wien God het leven wil schenken.

Het is de goede tijding van vergeving van zonden om des bloeds van Christus' wille en van eeuwig leven en zaligheid.

Het evangelie geeft niet maar een stel begrippen over vergeving en leven, maar het biedt de vergeving en het leven zelf.

Het leert niet maar de rechtvaardiging van den goddelooze, maar door dat evangelie rechtvaardigt God den goddelooze.

En het wonderlijke en onbegrijpelijk heerlijke is, dat het evangelie geen voorwaarden stelt van dezen of dien graad van vroomheid en deugdzaamheid, maar dat het goddeloozen vrede verkondigt door het bloed van Christus.

Als we dat evangelie gehoord en geloofd hebben, dan verstaan we ook, dat het een kracht is. Een kracht, die treurende troost en schuldigen vrijspreekt en gebondenen vrijheid schenkt en dooden levend maakt.

Een goede boodschap kan in ons leven van allen dag een kracht zijn.

Stel, dat iemand zit te tobben over een schuld van duizend gulden, die hij moet betalen en hij heeft geen cent in kas. Die schuld verlamt zijn leven.

Hij ziet den deurwaarder al komen om beslag op al z'n spullen te leggen.

Als dan de schuldeischer hem de boodschap laat brengen, dat hij een streep door de schuld gehaald heeft en hem alles kwijt heeft gescholden, gaat er van zulk een boodschap dan geen kracht uit? Het leven veert weer op.

Of als iemand in angst zit over het leven van man of vrouw, zoon of dochter, vader of moeder; en daar wordt de betrouwbare boodschap gebracht, dat de doorgewande leeft en gezond en wel is, is zulk een boodschap geen kracht?

Maar zou dan de boodschap, waar en trouw, dat God al onze zonden vergeven heeft in Christus Jezus, zoodat alles goed is tusschen den HEERE en ons, dan geen kracht zijn voor hen, die beven voor Gods toorn en snakken naar dien vrede Gods, die alle verstand te boven gaat?

Zou dan de boodschap Gods, dat het bloed van Christus reinigt van alle zonden en dat onze getrouwe Zaligmaker Jezus Christus leeft en voor ons bidt en ons beschermt en bewaart tegen duivel en hel, dood en verderf, niet den moeden kracht geven, zoodat ze opvaren met vleugelen als der arenden, zoodat ze loopen en niet moede worden, wandelen en niet mat worden?

Het evangelie is een kracht Gods. Zóó almachtig, als God Zelf almachtig is.

Zóó levend, als God Zelf de Levende is.

De God van het evangelie is niet een god der wijsgeeren.

Die hebben een begrippengod geformeerd.

Die ze met hun denken uit elkaar kunnen halen en in elkaar zetten.

Waarmee ze hun spel kunnen spelen, als kinderen met hun blokkendoos.

Het evangelie is de boodschap van den levenden God.

Die zijn Zoon Jezus Christus in de wereld gezonden heeft.

Die in zijn almachtige genade de rechtvaardigen zegen en de goddeloozen in zijn toorn verdelgt. Die levend maakt en doodt. Die roept de dingen die niet zijn alsof ze waren.

Omdat het evangelie de boodschap is van den levenden God en van Jezus Christus, die éénmaal gestorven is voor de zonde, maar nu leeft in der eeuwigheid, daarom is het evangelie een kracht.

Die overzet uit het rijk van den duivel in het koninkrijk Gods.

Die trekt uit de duisternis der zonde tot het licht van Gods genade.

Die redt van den dood en geeft het eeuwige, zalige leven.

Er is een wrang versje over de machteloosheid van het evangelie.

Daarin wordt voorgesteld, dat het evangelie aan een school visschen wordt gepredikt. Ze hooren het woord geduldig aan: de snoek en de baars, de karper en de brasem, de aal en de zeelt en hoe ze meer mogen beeteten.

Toen de preek uit was, zoo zegt het versje, ging ieder weer naar z'n plaats.

Maar de snoek bleef even roofziek en de baars even vraatzuchtig en de karper even lui en de aal even glad en de zeelt bleef wroeten in de modder.

Zoo zou het nu ook zijn met de prediking in de kerken.

De menschen blijven die ze waren.

Het evangelie brengt geen verandering, zet het hart niet om, het is geen kracht.

Voor eenigen tijd schreef mij iemand, dat hij met de kerk gebroken had, omdat „het aanhangen van het christelijk geloof niets in den mensch verandert, geen ontdekkende waarde heeft”.

Bij evangelisatie-bezoek is het mij tientallen malen voor de voeten geworpen: de menschen, die bij u naar de kerk gaan verschillen in niets van ons.

Het evangelie doet ze niets, het is geen kracht Gods tot zaligheid.

Als het evangelie niets gedaan heeft in ons leven, als het geen kracht Gods was tot zaligheid, dan moeten we de schuld niet aan het evangelie geven.

Maar de schuld bij ons zelf zoeken.

Het beste-medicijn helpt niet, als het niet gebruikt wordt.

Het heerlijkste voedsel sterkt niet, als het niet wordt genuttigd.

Het evangelie is geen kracht in ons leven als we het niet ter harte nemen.

Het is inderdaad mogelijk, dat menschen hun leven lang naar een kerk gaan terwijl ze aan het einde van hun leven nog precies even ver zijn als aan het begin. Er zijn tal van kerkmenschen, als ik me niet vergis, die zich in niets onderscheiden van de ongeloovigen om hen heen.

Laten die menschen zich maar niet wijsmaken, dat zij het evangelie ooit echt geloofd hebben. Want het is een kracht Gods voor een iegelijk die het gelooft. Eerst den Jood en ook den Griek.

Laten we ons maar eens afvragen wat het evangelie in ons leven werkte.

Zaligheid? Leven? Troost in leven en sterven?

Dan zullen we den HEERE loven en danken voor Zijn almachtige genade.

Of heeft het in ons leven niets gedaan tot nog toe?

Dan wordt het tijd dat we ons verootmoedigen wegens de zonde van ongelooft.

En dan zullen we ons moeten bekeeren en leeren acht-geven op zoo gróóte zaligheid. Over die zaligheid een volgende keer.

H. J. J.

KERKELIJK LEVEN

Gemeene gratie

We verwezen elders naar prof. Berkouwer's polemiek. Hij dacht blijkbaar, dat ons blad uitgesproken was. Maar dat was een vergissing. We gaan nog even verder.

We vragen: Heeft soms de gereformeerde theologie sterk de hand gehad in Kuypers nadrukkelijke poging tot fixatie van het beweerde noachietische verbond als uitgangspunt voor „de gemeene gratie”?

Wij gelooven het niet. Wel wijst Kuypet naar een gereformeerd theoloog (Rivetius), maar, stel dat bij hem te oogsten valt, — daarover later — dan blijft de oogst nog mager genoeg.

Trouwens, de arbeid-van-den-oogster zelf is hier, zien we wel, gedoemd tot matte vruchteloosheid. Kuypet laat zich, jammer genoeg, verstrikken in het vermoedende debat over de vraag, of het beweerde noachietische verbond, ook wel lankmoedigheidsverbond geheeten, nu particulier dan wel universeel is. Het dilemma wordt dus zóó gesteld: is dit verbond opgericht „met” allen, of alleen „met” de geloovigen-en-hun-zaad? Een dilemma, die werd ingegeven door de andere vraag: is het noachietisch verbond nu een phase van het genadeverbond, ja of neen? Indien ja, dan is het toch enkel met de geloovigen gesloten? Indien neen, dan raakt het allen; maar kán dat: een verbond oprichten met het universele mensdom?

Het is dus goed, eerst met dit dilemma, als zoodanig, af te rekenen.

Want natuurlijk is het fout. Het woord „verbond” heeft hier velen parten gespeeld. Zeker, het staat in Gen. 9:9, 11, 12, 13, 15, 16, 17 te lezen. Maar het staat ook in Jer. 33:20, 23; Hos. 2:17. Het teksten-materiaal zelf bewijst al, dat van „verbond” in allerlei zin sprake kan zijn; dat de betekenis soms niet uitkomt boven die van „beschikking”, „inzetting”, „ordinantie”, „bepaling”. Het karakter van een verbond hangt altijd af van de vraag, of er partijen zijn, en of de als partijen aangeduide instanties werkelijke partijen kunnen zijn.

Engelen, menschen, kunnen — dank zij Gods eisch en hun scheppingskarakter — optreden als „partijen”: „dag en nacht”, „zon, maan, sterren” niet. En als God, zooals hier gebeurt, in één adem (b.v. in 9:8—17) als bondpartners aanduidt, niet maar Noach-en-de-zijnen, doch ook alle levenwezens, en de aarde, en alle vleesch, alle levenwezens in alle vleesch, dat op de aarde is, dan is zonder meer duidelijk, dat het woord „verbond” hier in „ordinantie” opgaat: alleen maar: de een ondergaat ze, wordt er aan gesubalterneerd, zonder meer; de ander vindt het een feest, dat hij uit Gods mond hooren mag, dat hij als „medeweter-medewerker-Gods” in den handel ingewijd wordt, en dat hij weten mag, dat hem en zijn zaad, in den geloofsweg althans, de gestelde ordening tot draaggrond van welkomen zegen wezen zal. Er is dan ook een ingrijpend verschil tusschen Gen. 6:18 en 9:9, 10 v. In 6:18 gaat het niet over de onderhouding der schepping, niet over de kosmische therapie; want de schepping is geen verbond; een verbond kan alleen worden opgericht MET existerende partners; en gaat het op in een beschikking over doode wezens, anorganische stof, redeloos gedierte, planeten, dag-en-nacht, seizoenen, welke beschikking deel uitmaakt van een aan partners Gods („medeweters-medewerkers”) ten goede komende heilsbeschikking, en heilsoeconomie, dan moet die beschikking worden aangekondigd ten overstaan van zulke existerende en toehoorende partners. Maar in 9:8—17 is een beschikking Gods, die wel degelijk het thema: kosmische therapie betreft, en den tweeden mensheidsvader daarvan aankondiging doet. Niet dat ze ópgaat in een afkondiging van die kosmische therapie; want die was er geweest en zal er zijn, zoolang er geschiedenis zal wezen; neen: er is óók een toezegging aangaande de positie van Noach: deze wordt tweede patriarch, leidt een nieuwe wereldperiode in, en zal geen derden zondvloed (mabbul) hebben af te wachten of te vreezen: de nu aangebroken periode (het „tweede waereldronk”, Bilderdijk) zal niet worden gestoord, of afgebroken door een nieuwen zondvloed, of, scherper gezegd, door een nieuwen „mabbul” (Gen. 6:17; 7:6; 7:7, 10, 17; 9:15); de nieuwe periode zal de laatste zijn, er komt geen „derde waereldronk”. Het woord mabbul duidt volgens B. Jacob aan: versterking, vernietiging, verwoestingskatastrofe alzo; volgens hem is het afgeleid van een stam, die ook aan 't hebreuwsche woord voor „lijk” zijn vorm gegeven heeft.

En juist omdat Gods toezegging: geen universele mabbul als stórende factor, als interims-caesuur meer, alle kosmische wezens raakt, worden deze — maar dan natuurlijk alle naar hun aard — erin betrokken. Noach wordt aangesproken, en de levenwezens, etc. deelen in het goddelijk plan: Hij handelt „over hen”, „zonder hen”.

Met Noach echter handelt God natuurlijk anders. Toch is ook Noach in dit „verbond” ten deele met die „levenwezens” één. En staat hij — weer ten deele — met hen op één lijn. Dat hebben reeds die gereformeerde theologen begrepen, die zich hebben uitgelaten over het verschil tusschen „belofte” en „belofte”. Er zijn, zoo zegt, naast Ursinus, onder vele anderen b.v. Zanchius, tweeërlei beloften Gods: conditioneële en kategorische. De conditioneële worden gegeven „op conditie” (hetgeen natuurlijk nooit remonstrantsch is op te vatten): dat betekent dus: het beloofde goed komt alleen „in den weg des geloofs”; m.a.w., wie niet gelooft, krijgt het niet in handen. Maar kategorische beloften zijn beloften, die zeker en gewis zullen geschieden, al gelooft ook geen mensch eraan. En tot zulke beloften nu rekent Zanchius de aan Noach, we kunnen beter zeggen: de ten overstaan van Noach, door God gedane toezegging, die meteen het karakter van een diathèkè, een aanzegging, een beschikking had: dat de aarde niet meer door water zal vergaan; want als ze straks vergaat, zal het „door vuur” zijn (2 Petr. 3:10, 12; Jes. 34:4). De regenboog is dus bij Zanchius een teeken van een kategorische belofte, principieel te onderscheiden — omdat de beloften onderscheiden zijn — van het teeken in het genadeverbond, het sacrament dus. Niet, dat het sacraments-teeken anders is in zichzelf, want een teeken is een dikke streep onder een „diploma”, een gesproken in houd, een „woord”; dat geldt ook van den regenboog. Doch het verschil ligt in het kader, binnen hetwelk het teeken een functie heeft. Het teeken is zonder woord niets.

En het onderhavige woord, in casu dus Gods aanzegging, dat er geen tweede vloed komen zal, gaat zeker door, ook al gelooft Noach het niet. Want het is geen particuliere belofte aan hem, doch een stellig voornemen van God, dat zich veel wijder uitstrekt dan tot Noach, zijn gezin, de kerk, de menschen. Alleen maar: deze Noach, die, doordat God hem ontmoet, en hem tot vertrouwden bondgenoot maakt, wordt aangesteld tot „Gods medeweter en medewerker”, deze Noach kan, zich verblijdende in Gods werken, en Gods werken als werken van „den Váder van onzen Heere Christus” aanmerkende, gelijk ze immers zijn, uit hetgeen God zich voorgenomen en hem bekend gemaakt, zijn winst behalen. Uit alle tijden, die God uit de schatkamer van zijn eeuwigden wil te voorschijn brengt, mag hij, die Noach, „gelegenheden” nemen voor zijn

zaad, zijder wereld, ham ged nu bereid bodem l en vrouw bestek. I Heidegge door een storend i proces v terugkon die na d licht, of t

In dit Heidegge gesproke leeraars van-den-l welke fo zijn, en r aans wi datie tot schappell „bradutè genhangt maar los voor de meert Dat zegg men zegt celer: het ande „w a a r op dezelf als waar ren kind als waar heeft ge rustig ze is bang, Deut. 32 sen, Jah lang zou (er staa 41:16, 22:3; D 10:5). I nen, die lendenen

Ons du ter van heft van ten doen

We ku soms de kelijk is gemeene-nemen in

We an punten s

a) In l een man als het e noachietie Kuypet (den zond dingen ding e kelijk ne hier ligge opbouw ' tie", die Die „niet dan in v alleen, m Tweemaa „afgebrol gaan van met den niet mee eerst spr men zou voorloopi „vast uit „vermoed die nieuw bekende zomer en Maar H de oude c

b) Ook reeds eer tuigen. Z het wel Pelagius) te voor e bedorven beeld ges de zonde haar „uit gratie? C treft: Ca het subat

1) : non ales Del

Een vlag, die de lading niet meer dekt

Wie door oude steden dwaalt kan er aan antieke fraai bewerkte gevelsteen en schoone inscripties soms zijn hart ophalen.

Als men bijvoorbeeld zwerft door de oude stadjes langs den Wezer, in het Ravensbergerland, in Lippe. Tal van fraai uitgesneden inscripties in den dwarsbalk boven de dubbele deuren der boerenhuizen verraden daar dat vromer zin eens woonde in de harten van het voorgelacht, dat die stadjes bouwde, dan in de harten van het kroost, dat thans hun plaatsen — behalve hun plaatsen in de kerk des Zondags — inneemt.

Soms ontdekt men aan een gevelsteen, hoe een gebouw aan zijn oorspronkelijke bestemming onttrokken werd. We bemerkten eens hoe achter een gevelsteen, die 't opschrift droeg:

„Linne-weeversgilde“,

als we ons goed herinneren zooiets als een jeneverbranderij schuil ging. Het zij er bij gevoegd: de stokerij was niet clandestien. En boven den toegang van een politiebureau, waar dus vandaag de H. Hermandad zijn bedrijf uitoefent, lezen we eens in een zeer fraaien gevelsteen:

Seminarium Ecclesiae ac Reipublicae
Cognitio linguarum
Clavis scientiarum¹⁾,

waaruit we concludeerden, dat de Heeren Stichteren van dat gebouw niet zoozeer aan een Spinhuis dan wel aan een Leerhuis, een Gymnasium ofte een Latijnsche School hebben gedacht zoo omstreeks 1631.

Eens was de tegenstelling tusschen hetgeen was en hetgeen is zelfs schrijnend. Dat was, toen we in den gevel van een huis van niet nader te omschrijven, maar „verdacht“ allooï lazen:

„Es schütze uns des Herren Gunst
Vor Wasser und vor Feuersbrunst,
Psalm 121: 8“²⁾.

Aan deze dingen moesten we denken, toen ons dezer dagen onze oude vertrouwde De Westlander in handen kwam. Opeens zagen we hem voor ons, den redacteur uit vroeger dagen, den verleden jaar overleden „Amandi“, wijlen Ds A. H. van Minnen, die in De Westlander jarenlang zoo goede anti-revolutionaire leiding gaf. Het oude devies stond nog „in den gevel“: Voor God, Nederland en Oranje. Dat is van overlang de zinspreuk van dat oude streekblad uit het Westland, Edoch; wát thans dat blad voor God, Nederland en Oranje nog wil, is uit zijn inhoud niet meer op te maken. De zinspreuk staat op de frontpagina nèt zoo verweesd en precies zoo vereenzaamd als dat laatste schrijnende duitse gevelinschrift. De kolommen van de krant hebben met God niets, voor Nederland weinig en voor Oranje al evenmin iets van doen.

Ja, met God nog wel iets.

Het blad is kortweg profaan.

Het brengt een soort vervolg-beeldroman voor de Jeugd: Avonturen van Druppie, Boo-boo en 'n kuiken-dief. En daarin wordt — in het nummer van 8 Juni 1951 — wel zeer profaan gesproken over den engel Gabriël, die naar de Schrift „voor God staat“. En bovendien wordt de eere, die aan Gabriël's God alleen toekomt, gegeven aan dezen Bode.

Erger nog.

De redactie is daarop gewezen.

En verontschuldigt zich met de mededeeling: We krijgen de copie „kant en klaar van een uitgeverfirma. Wij hebben de betreffende zinsnade eens nagelezen en begrijpen er al evenmin veel van“.

Aldus een van de opvolgers van Amandi.

De heer G. Karman.

Die redacteur vaart onder valsche vlag.

In dit geval ware verwijdering van den gevelsteen zeer verkieselijk.

Nóg beter: laat dat „Voor God, Nederland en Oranje“ staan.

En doe daarna.

Reformeer uw pers!

Wat ge nu onderneemt, schrijnt.

Voelt het Westland dat niet meer?

D. E. C.

1) „Kweekschool voor de Kerk en het Gemeenbest. De kennis der talen is de sleutel tot de wetenschappen“.

2) „Bescherm ons des HEEREN hand
Voor overstroming en voor brand.
Psalm 121: 8“.

In Psalm 121: 8 staat: „De HEERE zal uwen uitgang en uwen ingang bewaren van nu aan tot in eeuwigheid. D. E. C.“

een bezoek aan de diverse kampen der Amboneezen, die door heel ons land verspreid liggen. Reeds zijn hier en daar „noodkerkeraden“ gekozen“.

Ds Lindeboom voegt hiaraan toe:

„De actie van de zijde der kerken ond. art. 31 K.O. is dus rechtstreeks tegen het werk der gezamenlijke kerken gericht en moet niet alleen overbodig, maar ook ongewenscht worden genoemd. En het verwijt, dat

ij Gods eisch als „partijen“; niet. En als (b.v. in 9: 8 maar Noach en de aarde, e vleesch, dat delijk, dat het opgaat: alleen er aan ge- le ander vindt ren mag, dat n den handel dat hem en gestelde orde- en wezen zal. usschen Gen. et over de on- toamische la geen worden opge- iat het op in ns, anorgani- dag-en-nacht, t van een aan s“) ten goede nomie, dan ondigd ten de en toeho- i beschikking sche therapie daarvan aan- afkondiging is er geweest wezen; neen: positie van it een nieuwe dvlod (mah- : de nu aan- ond“, Bilder- broken door gd, door een 7: 7, 10, 17; zijn, er komt nabul duidt letiging, ver- is het afge- wsche woord

n universeele aatuur meer, aakt, worden un aard — ken, en de k plan: Hij

trlijk anders. leele met die ten deele — die gerefor- men uitelaten „belofte“. Er anderen b.v. e o n d i t i e „hetgeen vatten“: dat alleen „in .w., wie niet k a t e g o e r en gewis o k g e e n often nu re- n beter zeg- God gedane en diathéké, ind: dat de want als ze ijn (2 Petr. dus hij Zen- elofte, prin- often onder- adeverbond, mentsteeken eken in een e s p r o e l d t ook van het kader, e heeft. Het

s Gods aan- zal, gaat 't Noach belofte aan ed, dat zich n gezin, de Noach, die, vrouwden „Gode mede- zich verblij- als werken re Chris- uit hetgeen maakt, zijn : de schat- zijn brengt, a voor zijn

zaad, zijn gezin, zijn kerk; hij mag op den dag van der wereld wedergeboorte, zooals later vader Abraham gedaan heeft, „den dag van Messias“ zien als nu bereid, en vastgelegd: geen vloed zal meer den bodem loswoelen, waarop de strijd van slangenzaad en vrouwenzaad zich zal voltrekken naar het gemaakt bestek. De strijd gaat door. Terecht merkt dan ook Heidegger op, dat Gods voornemen, om niet meer door een katastrofe als de zondvloed geweest is, storend in te grijpen op den loop der dingen, en het proces van consummatie der geschiedenis, geenszins terugkomt op, dan wel iets afdoet van de vervloeking, die na den zondeval over het aardrijk uitgesproken ligt, of over eenige andere creatuur.

In dit verband is nog een andere opmerking van Heidegger de aandacht waard. We hebben wel eens gesproken over het feit, dat Petrus de door de dwaal- leeraars van zijn tijd gelijkt formule: „de bradutés-van-den-Kurios“ (de traagheid-van-den-Heere), welke formule een technische term schijnt geweest te zijn, en een „hapax“ is, en waarmee die valsche leeraars wilden aannemelijk maken, dat de Heere retardatie tot incidenteele wét gesteld had, als wetenschappelijke formule afwijst. De Heere doet niet aan „bradutés“, maar is lankmoedig over ons. Een tegenhanger treffen we bij Heidegger. Die spreekt zoo maar losweg over de belofte Gods, in Gen. 8: 21, om voor de totaliteit der wereld den ondergang niet meer te accelereren, te versnellen. Dat zeggen heeft alleen zin op het standpunt, waar men zegt: zoo'n zondvloed is een zekere acceleratie van het oordeel. Inderdaad, het eene en het andere kan men zeggen, op het standpunt van de „w a a r n e m i n g s t a a l“. Men kan het zeggen, op dezelfde anthropopatische manier, als waarop de bijbel herhaaldelijk, met kleine kinderen kinderlijk omgaande, spreekt. Op dezelfde manier, als waarop Jahwe zelf, hoewel de Schrift zegt: Hij heeft geen berouw, en Hij is nooit bang, toch even rustig zegt: Hij heeft berouw over dit en dat, en: Hij is bang, zelfs voor „zijn reputatie“, lees maar eens Deut. 32: 27, vgl. Ex. 32: 10—14, en verwante plaatsen. Jahwe verklaart daar zelf, dat Hij het volk al lang zou hebben verdaan, als Hij niet „bang was“ (er staat: vreezen, hetzelfde woord als ook in Job 41: 16, naar onze nummering, Deut. 18: 22, Num. 22: 3; Deut. 1: 17; 1 Sam. 18: 15; Job. 19: 29; Hos. 10: 5). Bang voor den smaad van de toezienende heidenen, die zouden zeggen: niet Jahwe heeft Israël de lendenen gebroken, maar wij; Jahwe is machteloos.

Ons dunkt, dat een juist inzicht omtrent het karakter van Gods plan, dat Hij hier ontvouwt, ons ont- heft van de zorg, welke keus we toch wel zouden moeten doen uit het dilemma, boven bedoeld.

We kunnen dus nu terugkeeren tot de vraag, of soms de klassieke gereformeerde theologie aansprakelijk is voor Kuyper's merkwaardige stelling, dat de gemeene-gratie-leer haar uitgangspunt kan en moet nemen in het beweerde noachietische verbond.

We antwoorden op die vraag ontkennend. Enkele punten slechts ditmaal:

a) In het voorbijgaan zij erop gewezen, dat Kuyper een man als Heidegger aanstonds tegen zich heeft, als het erom gaat, vast te stellen, dat, en waarom, het noachietische verbond iets volslagen nieuws stelde. Kuyper (a.w. I, 14) beweert zoo stellig mogelijk: na den zondvloed is er een „n i e u w e s t a n d e r d i n g e n“ ontstaan. Nu is het woord „s t a n d e r d i n g e n“ reukelijk; maar zelfs als we het zoo reukelijk nemen als 't maar even kan, zeggen we toch: hier liggen in een enkelen volzin problemen voor den opbouw van het begrip „natuur“ en „natuur-ordinantie“, die men toch niet zoo luchtig afwimpelen kan. Die „n i e u w e s t a n d e r d i n g e n“ wordt door Kuyper dan in verband gezet met „de korst dezer aarde“ niet alleen, maar ook met „de atmosferische gesteldheid“. Tweemaal tevoren was hij (naar Kuyper's meening) „afgebroken en veranderd“, eerst met het teloor gaan van „de schoonheid van het paradijs“, later met den zondvloed (12). Maar dat zal nu voortaan niet meer geschieden. Wat die verandering betreft: eerst spreekt Kuyper nog maar van een „vermoeden“; men zou dus zeggen: concludeer dus maar niet voorloopig, vooral niet, als ge op zoek zijt naar een „vast uitgangspunt“. Maar al spoedig wordt het „vermoeden“ omgezet in stellige bewering, en wordt die nieuwe stand-der-dingen in verband gezet met het bekende woord over het niet zullen ophouden van zomer en winter, dag en nacht, zaaiing en oogst (14). Maar Heidegger zegt: geen nieuwe stand, maar de oude orde, daarover gaat het in Gen. 8: 22.

b) Ook het beroep op Calvin, waartegen ons blad reeds een enkel woord inbracht, kan ons niet overtuigen. Zeker, Calvin spreekt, net zooals Augustinus het wel deed, althans toeliet, zoolang het niet (bij Pelagius) méénens werd, van zekere (nonnulla) ruimte voor een gratie, die men kan aantreffen binnen de bedorven natuur, van bepaalde menschen, ten voorbeeld gesteld uit de kringen der ongelooften, bij wie de zonde beteugeld wordt, niet in haar aard, maar in haar „uitbarsting“. Maar is dit de bekende commune gratie? Neen, want wat het adjectief commune betreft: Calvin zelf spreekt van „speciaal“¹⁾. En wat het substantief „genade“ betreft: in de eerste plaats

1) „non esse istas communes naturae dotes, sed speciales Dei gratias, let op het meervoud. C. R. 2, 212.“

maakt Calvin van die „speciose“ giften geen algemeeneldige categorie: ze komen als gave-bovendien (d.w.z. boven de natuurlijke gaven) voor, wel eens²⁾; en in de tweede plaats maakt juist de aanwending van het „meervoud“ (gratias) duidelijk, dat Calvin het woord bedoelt in den looser zin, niet in den kategorialen van Kuyper. Als Calvin van „charis“ (grieksch woord voor „genade“, of ook wel „gunst“) spreekt, dan heeft hij wat anders op het oog, dan wanneer hij, klassiek gevormd man, van „charites“ (meervoud van charis) iets leest in een brief van Crispinus aan hem. We hebben vroeger al eens herinnerd aan het feit, dat ook Calvin het woord „gratie“ bezigde in den zin van „gracie“. In de onderhavige plaats beteekent het woord iets meer dan elegantie, gracie, maar het heeft stellig ook niet de waarde van „genade“, in denzelfden zin, als waarin Kuyper den term gemeene gratie wil opgevat zien. Die meervoudsvorm wijst de goede richting aan. „Een genade“ (men kan daarvan een meervoudsvorm gebruiken) is wat anders dan genade als commun aan allen, kategoriaal verstaan³⁾. K. S.

2) Vervolg van vorig citaat: (speciales Dei gratias), quas varie et ad certum modum profanis aliqui dispensat. 2, 212/3.

3) Vandaar, dat wij, verwijzend naar het gezegde in noot 1 en 2 over „speciose“ giften en „speciale graties“ ook de vrijheid nemen, in Inst. III, II, 14, C. R. 2, 198, de vertaling van Sizoo, Delft, I, 1931, 275, niet juist te achten. Calvin schrijft daar (inzake het ingenitum humano ingenio comprehensibilis principium): sic tamen universale est bonum, ut in eo pro se quisque peculiarem Dei gratiam agnoscere debeat. Sizoo vertaalt: Maar toch is dit goed algemeen (lijkt ons niet juist, K. S.) in dien zin, dat ieder voor zich daarin de bijzondere genade Gods moet erkennen. Een vertaling, die de bekende gemeene-gratie-theorie als een zware steen zal drukken, maar die we toch heusch niet om die reden tegen haar zullen beschermen. Want we gelooven, dat de vertaling „een“ gratie wezen moet. Grond: niet alleen de verwijzing naar de moriones, die God schept, maar ook de verwijzing naar het feit, dat we hebben te erkennen een prorsus gratitum erga singulos beneficentiae munus. Sizoo vertaalt moriones door dwazen. Dwazen, die God schépt, God, expres genoemd, hier, naturae conditor. Ik neig er toe, de andere betekenis van morio te nemen, nl. „mauros“, obscurus, niger, zie Faber, Thesaurus, Lipsiae, 1726, 1569, tegenover 1572 (alwaar het andersklinkende citaat uit Augustinus). Dat God dwazen schept, om ons te laten zien, hoe raar het wordt met het ingenitum, als het licht Gods er niet over uitgesproken is, schijnt ons een beetje vreemd. Morio kan van „mauros“ en van „morioon“ zijn.

4) Laat men niet, door het woord „gratia“ steeds te lezen alsof het niet herhaaldelijk zoo iets als „gracie“ beteekende, vallen in de fout eerst van Peter Brunner, daarna van Haitjema, toen zij — van een ablatief een nominatief makende — de uitspraak verhaspelden: nec vero gratia caret antilogiae species; daarover schreef ik jaren geleden in „Tusschen 'Ja' en 'Neen'“.

Varia oecumenica

De gebonden Geref. Kerken in Nederland zijn (nog) niet aangesloten bij den Wereldraad van Kerken en den Oecumenischen Raad van Kerken in Nederland. Dit feit wordt door den „rechtervleugel“ in die kerken vaak naar voren geschoven: de „linkervleugel“ heeft zijn zin nog niet gekregen, formeel is er (nog) geen aansluiting.

We meenen echter, dat de „rechtervleugel“ al te veel accent on het nog-niet-officieel-aangesloten-zijn legt. Want in feite (de facto) handelen bewuste kerken, en met name de door de „linkerzijde“ beheerschte organen in die kerken, alsof er wél aansluiting is. De brief van de Oec. Geref. synode aan den Wereldraad, de artikelen van dr. Schelhaas, de brochures van dr. Dijk, ze kunnen het feit niet wegdoozelen, dat: a. de gebonden kerken wat de zending betreft geheel in de Wereldzending zijn ingeschakeld (officieel IS men aangesloten bij den missionairen arm van den Wereldraad, den Internationalen Zendingraad); b. voorts ruustig (ondanks haar zich afzetten tegen vrijgemaakten) contacten opnemen met kerken, die aangesloten zijn bij den Wereldraad en c. tenslotte aan allerlei oecumenische acties, door Wereldraad of aanverwante organen georganiseerd, volop medewerking verleen.

Om de verdoezeling van feiten tegen te gaan geven we eenige voorbeelden, die ieder controleeren kan:

a. Ds W. F. M. Lindeboom schrijft in de Kerkbode cl. Dordrecht en Barendrecht, 23 Juni 1951, over de geestelijke verzorging van Amboneezen:

„De interkerkelijke commissie voor de geestelijke verzorging der gerepatrieerden, uitgaande van het „Contact in Overheidszaken“ (het vroegere I.K.O., dat in den bezettingstijd zooveel heeft gedaan) heeft zich dadelijk hun lot aangetrokken. De Amboneezen, die nu reeds in Nederland zijn of nog zullen komen, zijn voor 'n zeer groot deel trouwe leden van de Protestantse Kerk in de Molukken. En nu wordt er naar gestreefd om in de kampen z.g. „noodgemeenten“ te vormen van deze Molukse kerk, temeer daar de meesten het Nederlandsch niet of onvoldoende beheerschen. Daartoe brengt thans een tweetal predikanten, die het Maleisch behoorlijk kennen, Ds Brink en Ds van Vessum, in opdracht van bovengenoemde interkerkelijke commissie,